

Дубяга А.А., науковий співробітник
НДЛ морально-психологічного
супроводження СБД НГУ науково-
дослідного центру СБД НГУ
Національної академії Національної
гвардії України

УЯВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРО ОСОБИСТІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ, ГОТОВОГО ДО РИЗИКУ

Необхідність дослідження особистісних якостей військовослужбовців Національної гвардії України (НГ України) готових до ризику обумовлюється актуальністю визначення ресурсів для ефективної професійної діяльності в ризиконебезпечних умовах та вдосконалення їх підготовки до дій в таких ситуаціях.

Стан психологічної готовності до ризику військовослужбовців НГ України має складну динамічну структуру, є сукупністю емоційно-вольових, когнітивно-пізнавальних, потребово-мотиваційних, моральних, діяльнісно-практичних, екзистенціально-буттєвих і міжособистісно-соціальних якостей особистості в їх співвідношенні з оточуючими зовнішніми умовами і службово-бойовими завданнями в загрозливих для життя і здоров'я ситуаціях.

Вивчення уявлень військовослужбовців Національної гвардії України про військовослужбовця готового до ризику здійснювалось за допомогою методики семантичного диференціалу. Аналіз отриманих даних відбувався на основі розподілу військовослужбовців різних військових частин НГ України (загальною кількістю 106 осіб) на рівнозначні групи за наступними військовими категоріями: офіцери, військовослужбовці військової служби за контрактом, військовослужбовці строкової служби. Всі досліджувані мали досвід перебування в стресових, загрозливих для життя ситуаціях.

Отримані результати дослідження дозволяють говорити про певні особливості в уявленнях різних категорій військовослужбовців Національної гвардії України стосовно військовослужбовця, який готовий ризикувати при виконанні службових обов'язків.

Так, офіцери описують військовослужбовця готового до ризику як принципового, витривалого, рішучого, емоційно стійкого, спостережливого, кмітливого, надійного, чесного, впевненого в собі, цілеспрямованого та відповідального. Ці якості відбивають потребово-мотиваційну, емоційно-вольову, когнітивно-пізнавальну, моральну, екзистенціально-буттєву, діяльнісно-практичну сфери особистості. Отже, на думку офіцерського складу, військовослужбовець готовий до ризику всебічно розвинутий, професійно підготовлений, емоційно стабільний, соціально активний в ризиконебезпечних умовах.

В свою чергу, військовослужбовці військової служби за контрактом готового до ризику військовослужбовця уявляють як витривалого та вольового (емоційно-вольова сфера особистості), швидко приймаючого рішення та кмітливого (когнітивно-пізнавальна), патріотично налаштованого та чесного (моральна), обережного (екзистенціально-буттєва), враховуючого інтереси оточуючих (міжособистісно-соціальна). Найменші оцінки стосовно військовослужбовця готового до ризику контрактники надавали якостям, що характеризують потребово-мотиваційну та діяльнісно-практичну сфери особистості.

Військовослужбовці строкової служби вказують, що готовий до ризику військовослужбовець, перш за все, повинен бути принциповим та задоволеним своєю професією (потребово-мотиваційна сфера), витривалим та вольовим (емоційно-вольова), надійним (моральна) та товаришким (міжособистісно-соціальна). Готовому до ризику військовослужбовцю, на думку даної категорії респондентів, менше притаманні якості, які в основному характеризують діяльнісно-практичну та когнітивно-пізнавальну сфери. Отже, строковики уявляють представника НГ України, котрий готовий до ризику, як стійкого до емоціогенних факторів, які негативно впливають на його психічний стан, при цьому здатного

контролювати і стримувати виникаючі емоції, забезпечуючи тим самим успішне виконання необхідних дій. До того ж в їх уявленнях такий військовослужбовець має усталений погляд на ситуацію загрози, обережний, проте в разі необхідності готовий піти на ризик, а також готовий прийти на допомогу товаришам та оточуючим.

Так, на уявлення військовослужбовців Національної гвардії України про військовослужбовця готового до ризику впливають як професійна підготовленість, вислуга років, так і минулий особистісний досвід діяльності в ризикованих умовах, а також врахування результативності своїх колишніх ризикованих дій, здатність до об'єктивної оцінки ситуацій ризику, наявність актуальних потреб та мотивації до ризикованої діяльності та т.п.

Жидецька С.В., помічник ректора,
здобувач кафедри соціології та
психології, Харківського національного
університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ПРАЦІВНИКА МІЛІЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проблема психологічної готовності до професійної діяльності досліджувалась в працях багатьох українських дослідників: Бандурки О.М., Барка В.І., Бочарової С.П., Землянської О.В., Приходька І.І. та ін. Однак, варто відзначити, що на сьогоднішній день, незважаючи на численні наукові дослідження в даній області, поняття «психологічної готовності» не має, як однозначного трактування, так і єдиного прийнятого визначення. Психологічна готовність допомагає суб'єктові праці максимально якісно й ефективно виконувати професійні обов'язки, при цьому використовуючи наявні знання, уміння й навички, а також мобілізуючи особистісні якості. У вивченні психологічної готовності до діяльності дослідники частіше виділяють три основних підходи: функціональний,